

Guy Debord, el filòsof del Maig

Ivan Muriana Reig

En maig de 1968 era previst realitzar a París una conferència de pau sobre el conflicte del Vietnam quan va esclatar la revolta. Treballadors i estudiants van alçar-se en els carrers parisencs. En l'ambient revolucionari, va tenir una influència decisiva un petit grupuscle d'intel·lectuals que tenien el propòsit de convertir-se en el corrent d'avantguarda més actiu en la superació de l'art a través d'una creativitat generalitzada. Era la Internacional Situacionista, on destaca la figura, sempre controvertida, de Guy Debord (1931-1994).

Guy Debord i els orígens de la Internacional Situacionista

De formació autodidacta, Guy Debord va néixer a París l'any 1931 i ben aviat va estar en contacte amb el grup *Socialisme ou barbarie*, sorgit de la postguerra i crític tant amb el capitalisme com amb l'estalinisme. A principis de la dècada del 50, Debord conegué Isidore Issou (1925-2007) i va entrar a formar part del moviment lletrista que encapçalava el poeta i cineasta romanès. Influenciats per Dadà i el surrealisme, els lletristes pretenien dur a terme una reducció radical de la poesia, convertint-la en la seva mínima expressió: la lletra, i aconseguir l'autodestrucció de les formes artístiques iniciada per Charles Baudelaire. Van posar en pràctica el *détournement* (canvi de sentit), que es basava en la reutilització d'elements culturals existents distribuïnt-los, però, de manera diferent per tal de crear nous significats, tècnica ja emprada per Dadà. L'avenç tecnològic, els camps de concentració, els inicis de la Guerra Freda, la reconstrucció d'Europa mitjançant el Pla Marshall, la col·laboració del Partit Comunista Francès amb la burgesia, el contacte amb el moviment lletrista, la influència de Dadà i el surrealisme; van posar les bases del que anys després Debord anomenà "la societat de l'espectacle".

L'any 1952 fundà, juntament amb Gil J. Wolman, Jean-Louis Brau i Serge Berna, la Internacional Lletrista, una escissió del moviment lletrista, del qual es desvinculaven per ser poc progressistes i estar massa vinculats a l'art. Proposaven la superació de l'estètica per portar a terme la transformació de la vida. Reflexionaven sobre l'arquitectura, la recerca de l'urbanisme unitari, la creació de situacions, entre altres conceptes que seran essencials en el pensament de Guy Debord. La Internacional Situacionista, que es creà formalment el juliol de 1957 a Cosio di Arroscia (Cuneo, Itàlia) a partir de la fusió del Moviment per una Bauhaus Imaginista, del Comitè Psicogeogràfic de Londres i la Internacional Lletrista. La consciència del caràcter essencialment revolucionari de l'art, de la poesia i de la seva profunda tendència a l'autosuperació, serien els fonaments de la Internacional Situacionista, de la qual Guy Debord, fou el principal teòric.

En síntesi, la història de la Internacional Situacionista la podem dividir seguint els escrits de Guy Debord (molts d'ells publicats a la revista *Internationale Situationniste*) en tres grans etapes. La primera, entre 1957 i 1962, gira entorn de la idea de la superació de l'art i la revolució cultural on es posarà èmfasi en la construcció de situacions per assolir la pretesa revolució. En la segona, de 1962 fins al Maig del 68, hi ha un *gir polític* en la Internacional Situacionista. L'eix vertebrador és la proposta general de transformació total de la societat amb la proposta d'organització a través consells obrers i de l'autogestió, En aquest moment els situacionistes atorgaren a la idea de superació de l'art un sentit més teoricopràctic i totalitzador que inspirarà moltes accions de carrer en els dies de la revolució. Ell mateix escriu a *De la misère en milieu étudiant* (1966): "Les revolucions proletàries, seran festes i ho seran, perquè la vida que anuncien serà creada sota el signe de la festa". La tercera etapa s'inicià després del Maig, quan Debord i els situacionistes identifiquen clarament la superació de l'art amb l'activitat i l'expressió revolucionària. Art i revolució, senzillament s'identifiquen.

La Société du Spectacle

En 1967 Guy Debord publica *La Société du spectacle* amb la intenció d'integrar el seu pensament crític sota un corpus teòric. Inspirat en Hegel, Marx i Lukács, el llibre és una font imprescindible per comprendre els temes que preocupaven els situacionistes. A més, detalla amb precisió els elements que defineixen, sota la mirada situacionista, la societat capitalista dels anys 50 i 60. La identifica com a "espectacle", i apunta com a gran problema el fetitxisme de la mercaderia en la societat capitalista. El concepte d'espectacle li oferia, la possibilitat de distingir entre l'experiència autèntica (el desig verdader) i la vida alienada en les seves manifestacions fabricades, manipulades i representades. Cal fer la crítica del paper dels *mass media* en la mediatització i cosificació de les experiències viscudes, L'espectacle representa la falsa consciència que amaga la veritable divisió de la societat en classes antagòniques sota un món completament absorbit per la producció de falses realitats., en l'alienació total de la vida. En aquest sentit, es produeix la separació, que serà l'alfa i l'omega de l'espectacle.

La separació entre art i vida ha de ser superada mitjançant la transformació total de la societat, o el que és el mateix, mitjançant la revolució cultural. Aquest és el nou sentit que agafa en *La Société du spectacle* la proposta de superació de l'art que es fusiona amb la política i crea un art polític. En aquesta revolució, el paper dels consells obrers és fonamental perquè la classe treballadora és la que més pateix les contradiccions del capitalisme modern i la seva conseqüència: la separació entre el treball i la vida.

En suma, la crítica de Guy Debord en *La Société du spectacle* identifica la societat prèvia al Maig del 68 com una societat basada en l'espectacle, que hauria aconseguit separar les masses de la realitat i domesticar-les. Només una revolució social i cultural podria aconseguir la transformació total de la societat i construir mitjançant els consells obrers una societat sense

classes. De fet, un any després de la publicació de *La Société du spectacle* això és el que es va voler posar en pràctica als carrers de París.

La Internacional Situacionista i el Maig del 68

Les tesis situacionistes van tenir un notable impacte en el Maig del 68, en especial en les formes i en les reivindicacions dels seus protagonistes, sobretot en el moviment estudiantil. Però convé contextualitzar la revolta d'aquest col·lectiu dins l'onada de protestes que va recórrer aquell any bona part del món amb un *leitmotiv* comú: l'oposició a la Guerra del Vietnam, el rebuig a l'anomenat *American way life* i la sensació que el sistema estava arribant als seus límits ecològics. Els *hippies* neixen en aquesta època i la contracultura beatnik s'havia iniciat ja deu anys abans a Califòrnia.

1968 només confirma una evolució que els situacionistes havien intuït anys abans i representa el punt àlgid de les seves tesis. De fet, ja en 1966 els situacionistes ja havien publicat *De la misère en milieu étudiant*, que sintetitza la crítica de la vida quotidiana i s'anticipa als esdeveniments de Maig que, oficialment, començaren a la Universitat de Nanterre. S'ocupen alguns recintes del campus i es va crear, posteriorment, el *Mouvement du 22 mars*, molt actiu durant les jornades de lluita del mes de maig i amb gran afinitat amb les tesis situacionistes.

Amb les detencions d'estudiants, entre ells el líder estudiantil Daniel Cohn-Bendit, el 6 de maig; s'alcen les primeres barricades en el Barri Llatí de la capital francesa que, inevitablement, recorden els episodis revolucionaris de la Comuna de París de l'any 1871. Les protestes es van aguditzar la nit del 10 a l'11 de maig amb la coneguda *batalla de Gay-Lussac*. Uns fets que desperten la solidaritat de bona part de la població francesa i, en especial, de la joventut treballadora. El 13 de maig, després de la convocatòria de vaga general per part del moviment obrer, s'ocupa *La Sorbonne* i la Internacional Situacionista decideix entrar directament en la lluita. Així, el 14 de maig es constitueix el *Comité Enragés – Internationale Situationniste* que promou la generalització de les protestes, l'ocupació de les fàbriques i la formació de consells obrers.

Durant les jornades de lluita els codis, les formes i el llenguatge emprat pels manifestants mostren una petjada situacionista important. De fet, Guy Debord, en *La Société du spectacle* ja apuntava que les noves formes de lluita havien de transformar-se, perquè els llenguatges tradicionals no podien ser els que havien de proporcionar la victòria en la lluita per transformar la societat. Els *grafitis*, que són un dels elements més recordats del Maig del 68, constitueixen un bon exemple de la nova sensibilitat estètica i política. Finalment -i després d'uns dies de frenètica activitat revolucionària, d'art al carrer i de democràcia directa- el Consell per al Manteniment de les Ocupacions es va dissoldre el 15 de juny i es donaren per finalitzades les jornades de lluita. Però la reflexió de la Internacional Situacionista, i de Debord, identificant

clarament la superació de l'art amb l'activitat i l'expressió revolucionària, ha quedat com una fita en el combat per la transformació del món.